

D R E P T U L

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

S U M A R :

Prezidentul Tribunalului în legislația română, prefață de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea II*: Eufrosina D. Rădulescu cu Ministerul public.

Curtea de apel din Galați, secț. II: Maria V. Mocanu cu soțul său. — *Observație* de d-l Corneliu Botez.

Bibliografie.

Prezidentul Tribunalului în legislația română

In curând o să apară ediția a doua din cunoscuta lucrare, Prezidentul Tribunalului în legislația română, de d-l V. G. Tătaru, distinsul și harnicul prezident al Curței din Galați.

Pentru a da o slabă idee de valoarea reală și utilitatea acestei însemnate monografii, reproducem cu anticipație prefața profesorului dela Iași, care o însoțește.

Această magistrală prefață spune mai mult decât am putea zice noi înșine. Suntem convinși că lumea juridică o va citi cu plăcere.

Prezidentul Tribunalului în legislația română: acesta este titlul lucrării distinsului și laboriosului prezident al Curții din Galați, d-l V. G. Tătaru, care, după 17 ani, câți s'au strecurat dela prima ediție, apare astăzi într'o ediție nouă, revăzută, prefăcută și completată în așa mod, încât s'ar părea că este o carte nouă, iar nu aceea care, pentru prima oară, a văzut lumina zilei la 1898, atunci când autorul ei eră încă tânăr, plin de iluzii și deabia prezident la tribunalul Vaslui.

A adună la un loc, într'un mod sistematic și într'un stil clar și concis toate atribuțiile pe care le-are prezidentul tribunalului în legislația noastră, nu este o muncă ușoară, și autorul acestei lucrări a trebuit să-și adune

materialul încetul cu încetul și picătură cu picătură, până când a fost în stare să-l sistematizeze și să ne dea cunoscuta și meritoria lucrare, care în curând va fi în mâinile tuturor și care de mult a adus foloasele cele mai mari atât magistraturei cât și barourilor, cărora se adresează.

Autorul ia pe prezidentul tribunalului *ab ovo*, dacă ne putem exprima astfel; îl inițiază și-l învață a-și îndeplini datoria, punându-l în curent cu multiplele și variile sale atribuții, încât astăzi este ușor oricărui magistrat harnic și muncitor de a deveni un bun prezident și un bun judecător.

Pentru aceasta el nu are decât să se indentifice cu lucrarea amicului nostru, d-l V. G. Tătaru, s'o aibă veșnic cu el ca un fel de *vade-mecum*, să doarmă chiar noaptea, de se poate, cu ea sub cap (nu însă în ședință) și s'o pue zilnic în practică.

Să formezi și să faci un bun judecător cu o carte de 300 și câte-va pagini, dacă, bine înțeles, acel judecător a făcut studii serioase și-și iubește profesiunea, acest lucru nu-l poate face ori-cine, și tocmai pentru aceasta meritul autorului nu este decât mai mare.

Lucrarea de față, pe care nu avem nevoie s'o analizăm, căci fiecare se ve grăbi nu numai a o consulta, dar încă a o citi din scoarță în scoarță, în toate mărunțiile ei, este împărțită în șase cărți.

Cartea întâi se ocupă de organizarea judecătorească. Nu vom insistă asupra acestei părți.

Cartea a doua se ocupă de atribuțiile prezidentului tribunalului, pe care i-le dă codul civil (actele stărei

civile, absența, căsătoria, divorțul, dreptul de corecțiune al părinților, acest drept medieval, care cu timpul va dispărea din legislațiile moderne, succesiunile ab intestat, donațiunile, testamentele și autentificarea lor, separația de patrimonii dintre soți, privilegiile și ipotecile și înscrierea lor, etc.).

Cartea III-a se ocupă de rolul pe care îl atribuie președintelui codul de procedură civilă.

Autorul consacră în această parte a lucrării sale dezvoltări importante asupra ordonanțelor prezidențiale, date pe calea procedurii așa zisă în *référé* (pag. 92 ur.), discutând în mod foarte judicios și complet controversele la care a dat loc, în dreptul nostru, art. 66 bis din procedura civilă del. 1900, citând deciziile și monografiile cele mai recente, chiar cele din anul curent 1915, și admitând întotdeauna soluțiile cele mai juridice.

Astfel, pentru a nu lua decât un exemplu, el discută chestiunea controversată de a ști dacă judecătorii de ocoale au sau nu competența de a da ordonanțe pe calea procedurii în *référé* (pag. 99 nota 1).

Poliția ședințelor, instrucțiunea cauzelor și datoria magistratilor în ședință, etc. sunt, deasemenea, bine alcătuite.

Autorul ne trimite uneori la dezbaterile parlamentare (vezi, de exemplu, pag. 117 nota 3), semnalând și unele chestiuni de drept internațional privat (pag. 64, 65, 89, etc.), deși trebuie să o recunoaștem, această parte a dreptului nu intră în cadrul lucrării sale.

La pag. 125, nota 1, autorul ne arată printr-o frumoasă citație, extrasă din pledarea unui avocat francez în renume, că unii oameni influenți ai zilei, dintre care cei mai mulți foști și viitori miniștri, s'au încercat uneori în Franța și poate și aiurea, să abuzeze de influența lor politică spre a teroriza pe judecători, însoțind această citație de mai multe puncte. . . . , puncte cari ar spune multe, dacă ar putea să vorbească.

În această parte a lucrării sale, nu putem zice cea mai importantă, pentru că în ea totul este important, capitolele consacrate la sentințe, verificări de scripte, interogator, jurământ, etc., sunt foarte interesante și lumea juridică le va citi cu plăcere.

În ceea ce privește jurământul Mohamedanilor, autorul ne arată că nu există uniformitate la tribunalele noastre de peste Dunăre (a se vedea nota 1 del. pag. 132, 133 1).

1) Vezi, în privința Mohamedanilor, tom. VII al Coment. noastre, pag. 351, 352.

În capitolul privitor la jurământul judiciar, recomandăm să se citească la pag. 144, *ad notam*, rândurile consacrate jurământului *Quakerilor* 2).

La pag. 142, autorul vorbind de jurământul *more judaico*, pe care Curtea de casație, fără a se gândi la gravitatea chestiunii, l-a desființat dintr'o trăsătură de condeiu, ne zice că ar fi de dorit ca instanțele noastre judecătorești să se conforme acestei jurisprudențe potrivită cu exigențele toleranței religioase și cu egalitatea înaintea legii.

Nu împărtășim acest mod de a vedea al savantului magistrat, pentru că după religia mozaică și mai ales după Talmud, jurământul este un act *eminamente religios*, iar nu civil, nici mixt 3).

Pentru izraeliți, zice foarte bine tribunalul Fălciu, jurământul *more judaico* este produsul credinței adânc săpate în sufletul marelui masă a acestei populații și singurul ei legământ de conștiință 4).

Cerem deci să se menție jurământul *more judaico*, așa cum s'a practicat până acum, sau atunci să se desființeze jurământul decizor, așa cum a făcut codul spaniol din 24 Iulie 1889; căci, din nefericire, pentru cei mai mulți, nu numai Evrei, dar chiar creștini, jurământul nu este decât o ocazie scandalosă de sperjururi, la care asistăm zilnic cu brațele încrucișate 5).

În ceea ce privește jurământul preoților, credem împreună cu autorul acestei lucrări și cu jurisprudența cea mai recentă a Curții de casație, că aceștia nu pot fi scutiți de jurământ 6).

2) Vezi, în această privință, același tom. pag. 353.

3) Vezi asupra acestui jurământ și a justificării lui, tom. VII menționat, nota 1 del. pag. 396 urm., unde se arată și jurisprudența anterioară a Casației, asupra căreia Înalta Curte a găsit cu cale să revie, deși nici legea nici moravurile nu s'au schimbat în această privință.

4) Vezi *Cr. judiciar* din 1907, No. 27, pag. 213. Mai vezi, în același sens, C. Iași, *Dreptul* din 1903, No. 35, pag. 287 ur. (cu observ. noastră); Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1904, No. 28, pag. 235 (tot cu observ. noastră), etc.

5) Vezi critica acestei instituții în tom. VII al Comentariilor noastre, pag. 360 ur. Credem că desființarea jurământului, ca mijloc de probă, se impune astăzi față de moravurile actuale, unde credința religioasă, pe care el se întemeiază, tinde din ce în ce să dispară. Iată cum se exprimă, în această privință un autor italian: *l'istituto del giuramento, reliquia di altri tempi, quando lo spirito religioso costituiva il movente principale e il correttivo più valido dell'operare umano*. E. Cimbali, *La nuova fase del diritto civile nei rapporti economici e sociali*, pag. 345 (Torino, 1907). De aceea, art. 1260 din codul spaniol, de care am vorbit mai sus, zice: «In contracte, jurământul nu este admis; dacă se va presta, el se va considera ca năvenit. *Si se hicere, se tendrà por no puesto*».

6) Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 53 (ed. a 2-a) și tom. VII, pag. 353, unde se arată controversa și deciziile citate, în această chestiune, *pro* și *contra*.

Cartea a IV-a din lucrarea d-lui *Tătaru* se ocupă de rolul prezidentului în materie comercială (registrele comerciale, transcrierea vânzării, societățile, amortizarea cambiilor pierdute sau sustrase, mandatul comercial, contractul de transport, vânzare a gajului comercial, comerțul maritim, falimentul, procedura comercială, etc., pag. 165—198).

Cartea a V-a se ocupă de atribuțiile ce are prezidentul după codul de procedură penală (dreptul de a delega pe un judecător spre a ține loc de procuror sau judecător de instrucție, poliția audiențelor și delictele de audiență, conducerea dezbaterilor, notele de audiență, citirea textului de condamnare în hotărâri, curtea cu jurați, falșul incident, ordonanțele de contumacie, etc.), pag. 199—224).

Cartea a VI-a și ultimă a acestei importante lucrări se ocupă de rolul ce-l are prezidentul tribunalului după legile și regulamentele speciale, din care vom menționa numai pe cele mai principale. Astfel sunt, de exemplu, regulamentul hotărnicilor, legea asupra procedurii electorale, legea pentru întocmirea listelor electorale, legea creditului funciar, regulamentul de cheltuieli în materie criminală, legea mărcilor de fabrică și de comerț, legea pentru autentificarea actelor, legea pentru înstrăinarea bunurilor Statului, legea închisorilor și regulamentul aresturilor preventive, regulamentul sindicilor, legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică, legea proprietarilor care dă mult de furcă instanțelor noastre judecătorești⁷⁾, codul silvic, legea pământurilor inundabile, legea pentru regularea și consolidarea dreptului de a exploata petrolul și alte materii, legea timbrului, legea pentru urmăriri, legea asupra executării silite pentru impozite, regulamentul veniturilor comunale, legea băncii agricole, legea și regulamentul camerilor de comerț, legea corpului de avo-

7) S'a decis altădată că procedura sumară a legii proprietarilor se aplică numai cesionarilor contractului de închiriere sau arendare, nu însă și cesionarilor de căștiuri, pentru că legea proprietarilor este o lege excepțională și de strictă interpretare. C. Iași, *Cr. funciar* din 1915, No 49, pag. 406. — Acum însă, de curând, tot Curtea din Iași a decis cu drept cuvânt, contrariu și recursul făcut în contra acestei decizii a fost respins de Curtea de casație secția I, în ziua de 25 Septembrie 1915. Vezi *Revista Justiția* (care apare la Iași sub direcția noastră), No. 2 din 1 Noiembrie 1915, (considerente foarte temeinic redactate de d-l consilier D. Valonchi). Tocmai în momentul când scriam aceste rânduri suntem înșințat că tipografia Iliescu, unde se găsește o mulțime de manuscrise de ale noastre și unde se tipărește *Justiția*, a ars astăzi 11 Octombrie 1915, așa că, în aceste momente, nu știm dacă focul n'a distrus și munca noastră.

cați, legea casei rurale, legea pentru învoeli agricole, legea judecătorilor de ocoale, regulamentul portăreilor, legea pensiunilor, legea pentru organizarea Dobrogei nouă, regulamentul rechizițiilor, etc., pag. 225—270).

Suntem atât de bogați în legi speciale, și aceste legi se schimbă atât de des, încât ne mirăm cum autorul n'a trecut niciuna cu vederea și cum bieții judecători le mai pot urmări.

În fine, acest volum se termină printr'un bogat appendice, în care s'a menționat în ordine alfabetică expresiunile și maximele juridice cele mai obișnuite și mai cunoscute, pe care autorul le traduce în totdeauna în mod exact.

Uneori s'a menționat chiar maxime sau proverburile pur literare. Astfel este, de exemplu, vestitul și cunoscutul vers al lui Virgil la adresa Grecilor, care se vede că nu prea se purtau în mod cinstit cu Romanii,

«Timeo Danaos et dona ferentes»,

pe care un elev dela Institutele-Unite din Iași l-a tradus, sunt acum câțiva ani, la un examen de fine de an, în modul următor:

«Mă tem de dandana și de Doamne ferește»!

Între maximele franceze extrase, pentru cea mai mare parte, din *Institutes coutumières* ale lui Loysel⁸⁾, se găsește următoarea, pe care luăm libertatea de a o reproduce aci:

«Sage est le juge qui écoute et tard juge, car de fol juge brève sentence; et qui veut bien juger, écoute partie».

Această maximă ne reamintește art. 282 din Regulamentul organic al Moldovei, care are următoarea cuprindere, și pe care cerem iarăși voea de a'l reproduce aci, pentru că este cel mai frumos sfat ce poate fi dat magistraților (observăm în treacăt că cerem prea multe libertăți):

«Judecătorii sunt datori a cunoaște cu adâncă pătrundere mărimea dregătoriei lor, răspunderea atât morală cât și pravilicească la care sunt supuși, și datornica cruțare a personalelor dreptăți și a driturilor proprietății compatrioților lor. Nepătrunderea și obișduirea trebuie să fie cu totul depărtate de cercetarea pricinilor; cea mai bună rânduială, neclevetita armonie și cele mai adânci sfaturi vor fi regula tuturor judecătorilor»⁹⁾.

8) Cea mai bună ediție a acestei prețioase cărți este ediția lui Laurière, revăzută de Dupin și Laboulaye (2 vol., Paris 1846, carte astăzi foarte rară).

9) Vezi tom. I al. Coment. noastre, pag. 65, ad notam (ed. a 2-a).

Spre a reveni la lucrarea d-lui *Tătaru*, despre care n'am putut da decât o slabă idee prin cele mai sus expuse, vom adăoga că ar fi o eroare de a se crede că această carte este utilă numai magistraților, căci ea poate să aducă foloase serioase și reale tuturor acelor cari se ocupă cu dreptul și chiar acelora profani în această știință.

Volumul de față a cărui apariție o salutăm astăzi cu bucurie, este elegant, foarte cetef, bine tipărit și pe o hârtie excelentă, ceea ce este cam rar astăzi, pe aceste timpuri de nesiguranță și de bejenii, unde toate până și tiparul și hârtia s'au scumpit peste măsură și se scumpesc mereu pe zi ce merge.

Viața devine din ce în ce mai grea și cu drept cuvânt, se poate întrebă cineva: unde mergem și ce o să devenim?...

Noi, cari respectăm munca ori de unde vine și care de departe, ne luăm căciula înaintea acelor care muncesc, nu putem decât să felicităm din adâncul inimei pe amicul nostru, prezidentul Curței din Galați, de munca serioasă și conștiincioasă depusă în această valoroasă lucrare, care umple un gol simțitor în literatura noastră juridică, atât de săracă și care în scurt timp va produce roadele așteptate.

Iași 11 Octombrie 1915

D. ALEXANDRESCO

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA I

Audiența dela 23 Iunie 1915

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Eufrosina D. Rădulescu cu Ministerul public.

TUTELĂ.—UZUFRUCTUARI LEGALI.—AVEREA MINORILOR.—
CONTROLUL TRIBUNALULUI.— ART. 526 C. CIV.

Dreptul de control și supraveghere al tribunalului asupra administrațiunii tutorilor, cum și datoria ce are să aprecieze în fiecare caz particular dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea tribunalului, este sau nu în interesul minorului, se aplică și în cazul când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceștia deși pot dispune de banii minorilor, ca uzufructuari legali, sunt însă ținuți a-i înapoiă la sfârșitul uzufructului.

No. 424.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Eufrosina D. Rădulescu, tutoare legală, contra jurnalului cu No. 313, al Curții de apel din Constanța.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier V. Bossy; d-l avocat Iuliu Dragomirescu, pentru recurentă, în desvoltarea motivului de casare; d-l procuror general Sc. Popescu, în concluziuni pentru respingere.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Curtea, refuzând a-mi eliberă o sumă de bani, a căror uzufructuară sunt, în calitate de tutoare a minorului D. Rădulescu, nu ține socoteală de uzufructul meu legal și nu se preocupă decât de interesul minorului, substituindu-se afecțiunii mele de mamă și violând dispozițiunile categorice ale art. 338, 343, 416, 526, 541 și 1767 c. civ. Mi se creiază de asemenea o situațiune mai rea decât a unui uzufructuar și obligându-mă a plasă banii în condițiunile stabilite de Curte, mi se răpește libertatea de a-mi administră uzufructul așa cum cred eu de cuviință.

Având în vedere că, prin decizia supusă recursului, Curtea de apel a respins cererea recurentei, făcută în calitate de mamă și tutoare legală a minorului său fiu, de a ridică suma de 1.753 lei, depusă la Cassa de depuneri de către Direcția C. F. R., pentru un teren expropriat al minorului, dar a găsit că tutoarea poate să deă acel capital într'un împrumut cu ipotecă, spre a produce o dobândă mai mare;

Considerând că, din întreaga economie a dispozițiunilor de lege relative la tutela, rezultă că tribunalul exercită un drept de control și supraveghere asupra administrațiunii tutorilor, apreciind în fiecare caz special dacă actul, pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea tribunalului, este sau nu în interesul minorului;

Că, acest drept de control al tribunalului se aplică și în caz când tutela este a mamei sau a tatălui, căci acestea pot dispune de banii minorului, ca uzufructuari legali, însă sunt obligați a-i înapoiă la sfârșitul uzufructului (art. 526 c. civ.);

Considerând că, în speță, Curtea de apel a apreciat că este în interesul minorului, pentru o bună administrație a averii sale, ca suma de 1.753 lei, depusă la Cassa de depuneri, să nu poată fi ridicată de tutoare decât pentru a fi întrebuințată într'un împrumut cu ipotecă;

Considerând că, această apreciere a instanței de fond este suverană și nu poate fi supusă censurii Curții de

casatie, întrucât nu s'a comis vr'o eroare gravă de fapt sau denaturare de acte;

Că, prin urmare, recursul este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 10 Septembrie 1915

Președinta d-lui V. Tătaru, președinte

Maria V. Mocanu cu soțul său

ACT DE PAUPERTATE. — DACĂ FEMEEA MĂRITATĂ POATE CERE PUNEREA SUB INTERDICȚIE A SOȚULUI SĂU, CÂND ESTE SĂRACĂ, ÎNSĂ SOȚUL SĂU POSEDĂ AVERE, CU SCUTIRE DE TIMBRU.— ART. 44 LEGEA TIMBRULUI.

Art. 44 din legea timbrului, prin alin. IV, prevede lămurit că femeea căsătorită, al cărui soț are avere, nu poate obține act de paupertate decât numai când ar fi în divorț cu soțul său. Deci ea nu poate face cerere în justiție pentru punerea sub interdicție a soțului său, prin o acțiune pe hârtie liberă, acest caz de scutire nefiind prevăzut de lege.

Curtea,

Asupra apelului de față:

Ascultând concluziunile puse astăzi în ședință de apelantă, prin apărătorul său, și de reprezentantul ministerului public;

Având în vedere că, tribunalul Brăila, secția II, prin sentința civilă No. 136 din 1915, care face obiectul apelului de față, a anulat actul de paupertate cu No. 333 din 1914, eliberat de primăria comunei Islaz, județul Brăila, vizat de administrația financiară a județului Brăila, sub No. 1534 din 1914, și în consecință a anulat și acțiunea introdusă de Maria V. Mocanu, prin petiția înregistrată la No. 6091 din 1914, contra soțului său Vasile T. Mocanu, ca nefiind timbrată;

Având în vedere că apelanta, prin cererea introductivă de instanță, a solicitat punerea sub interdicție a soțului său Vasile T. Mocanu, făcând acțiune fără timbru, în baza unui act de paupertate, investit cu formele legale, dar pe care tribunalul l-a anulat, prin sentința apelată, pe motiv că apelanta n'a dovedit că se află în proces de divorț cu soțul său;

Având în vedere că apelul de față a fost făcut în baza aceluiaș act de paupertate și că apelanta a cerut

în ședința dela 3 Iulie a. e., a i se acordă un termen spre a face dovada că e în proces de divorț cu soțul ei;

Că, astăzi, fără a fi făcut această dovadă, la care a declarat că renunță, a pus concluziuni pentru admiterea, în principiu, a apelului, susținând că certificatul de paupertate ce a produs este valabil, de oarece dânsa astăzi nu mai poate avea sprijinul material al soțului său, contra căruia a îndreptat procesul de față;

Considerând că, din actele aflate în dosarul cauzei, se constată că soțul apelantei posedă avere imobiliară și primește și o pensie de 130 lei;

Considerând că art. 44 din legea asupra taxelor de timbru și înregistrare, azi în vigoare, prin alin. IV, prevede lămurit că femeea căsătorită, al cărui soț are avere, nu poate obține certificat de paupertate decât numai când ar fi în divorț cu soțul său;

Considerând că dispozițiunile numitei legi fiind de strictă interpretare, nu pot fi întinse prin analogie la alte cazuri, decât la cele anume prevăzute într'ânsa, și că a da altă interpretare art. 44 alin. IV din legea timbrului, înseamnă a adăuga la lege, ceea ce judecătorul nu poate face;

Că, prin urmare, în specie, nedovedindu-se și chiar apelanta nesusținând că este în divorț cu soțul său, ea nu poate beneficia de dispozițiunea excepțională a art. 44 din legea timbrului, dispozițiune care nu se aplică decât la cazul când femeea e în divorț;

Că, în adevăr, este echitabil ca femeea să poată beneficia de act de paupertate, nu numai când e în divorț, dar chiar oridecâteori se judecă cu soțul său, însă această considerațiune este bună numai *de lege ferenda*, nu poate însă schimbă dispozițiunea textului citat, care e de strictă interpretare;

Că, astfel fiind, apelul de față urmează a fi respins ca nefondat.

Pentru aceste motive, în majoritate, respinge ca nefondat apelul.

Semnafi: V. Tătaru, X. Andronescu, C. C. Vasiliu

Opiniune,

Având în vedere că legea timbrului, supunând la plata taxelor de timbru pe toți acei ce introduc o reclamațiune în justiție, scutește, prin art. 44, de plata acestor taxe persoanele sărace care își vor dovedi în mod legal starea lor personală de sărăcie și pune astfel principiul că orice persoană săracă se poate adresa

justiției fără a fi obligată la plata acestui impozit, dând cu aceasta ori și cui puțința a-și reclama valorificarea drepturilor sale;

Că, dela acest principiu legea nu face decât o singură excepțiune în privința femeii măritate, hotărînd, prin alin. III de sub art. 44, că, dacă nu se găsește în divorț, nu i se poate elibera certificat de paupertate decât numai când și bărbatul său se va găsi în stare de sărăcie, așa cum prevede legea timbrului;

Având în vedere însă că această dispozițiune a legii, constituind o excepțiune la principiul arătat mai sus, nu poate fi decât de strictă interpretare și nu poate fi aplicată decât la cazurile pe cari, din scopul urmărit de legiuitor și din intențiunea pe care el a avut-o creînd-o, împrejurări pe care interpretul unui text de lege este dator să le aibă în vedere la fixarea sensului ce i-l dă, rezultă că le-a avut în vedere;

Având în vedere că nu poate fi contestat că unicul motiv, ce a determinat introducerea acestui text, a fost credința legiuitorului că bărbatul, care datorește sprijinul său femeii, o va ajuta din propria sa avere, înlesnindu-i plata taxelor procesuale, aceasta rezultă evident din chiar faptul că legea hotărăște că textul nu-și mai are aplicare atunci când soția se găsește în divorț, când prin urmare această prezumțiune dispăre; că, de aci urmează că, oridecâteori acest motiv nu apare, aplicațiunea acestui text, care nu are de scop de cât de a se evita fraudă adusă Statului de persoanele în puțință a plăti acest impozit, nu mai poate avea loc, fără a se lovî în principiul că justiția trebuie să fie pusă la îndemîna tuturor persoanelor, principiu care a motivat scutirea persoanelor sărace de plata timbrului;

Având în vedere că, acesta fiind înțelesul textului legii și sfera lui de aplicațiune fiind mărginită numai la aceste cazuri, oridecâteori reese că în introducerea unei acțiuni, nu se poate presupune că bărbatul va căuta să dea sprijinul său soției, el nu poate fi aplicat, și deci femea, pentru scutirea ei de taxele timbrului, intră în regula generală de a dovedi, adică numai starea ei personală de sărăcie; că, de aceea, dacă se poate susține cu drept cuvânt că acest text nu-și poate avea aplicarea atunci când soția introduce o acțiune fără consimțământul soțului său, care a refuzat a i-l da, nu mai poate fi îndoială că atunci când ea introduce acțiunea chiar în contra soțului, el nu poate fi aplicat pentru că mintea refuză de a vedea cum ar putea fi

ajutată soția de soțul său spre a-l reclama tocmai pe el; că, a decide contrariul, ar fi a se admite că legiuitorul fiscal a hotărît implicit că o femeie săracă sau a cărei avere se află în posesiunea soțului său — precum se întîmplă sub regimul dotal — nu are dreptul a reclama în contra lui în timpul căsătoriei, de oarece legea nu-i dă puțința de a o face, ceea ce ar fi straniu și e de neadmis față mai cu seamă cu protecțiunea pe care întreaga noastră legislație o acordă femeii măritate și cu dreptul ce ea îl are dela lege de a-l acționa în justiție pentru salvarea avutului ei, cum o face spre exemplu când îi permite a cere contra lui separațiunea de bunuri, care nu este subordonată introducerii unei acțiuni de divorț;

Având în vedere că, în afară de aceste considerațiuni, neadmițându-se acest mod de interpretare al textului alin. III de sub art. 44 și hotărîndu-se că numai în timpul divorțului femeia poate intentă acțiuni în contra soțului său pe baza numai a unui act de paupertate personal al ei, ar fi a se decide că însăși acțiunea de divorț nu poate fi făcută cu scutire de taxe, pentru că legea nu-i dă, prin vre un text special, nici pentru această acțiune acest drept; or, aceasta nu se poate susține, pentru că atunci ar urmă ca acțiunea care face prin introducerea ei să se nască pentru femeie dreptul de a introduce acțiuni cu scutiri de taxe în baza pur și simplu a stărei ei de sărăcie, să fie supusă timbrului, iar cele introduse după ea și în timpul judecării ei să fie scutite, ceea ce ar face ca legea să devie fără sens.

Pentru aceste motive, suntem de părere că, indiferent de starea materială a soțului pârât, bine s'a eliberat reclamantei Maria V. Mocanu actul de paupertate No. 333 din 1914 de Primăria comunei Islaz, județul Brăila, care constată că este săracă, că ea, în baza acestui act, eră în drept a introduce, fără timbru, contra soțului ei, acțiunea pentru punere sub interdicțiune și că, prin urmare, apelul contra sentinței tribunalului prin care i s'a anulat reclamația ca netimbrată, urmează a fi admis.

Semnați: V. Bălășescu, M. D. Patron.

Observațiune.— Speța înfățișată înaintea Curții de Galați, pe cât e de interesantă, pe atât e de delicată. Chestiunea de a se ști în ce condițiuni femeia măritată și săracă, poate uză de act de paupertate, spre a se judecă fără taxe de timbru, constituie o controversă, care datează

încă dela prima aplicare a legii timbrului din 1877; ea a format obiectul preocupării Ministerului de finance și cu prilejul modificării acestei legi, prin legea din 1881. Art. 30 din legea din 1881, mai restrictiv decât legea actuală, nu îngăduia unei părți să se servească de act de paupertate, decât dacă purtătorul actului nu plătește altă dare decât impozitul căilor de comunicație. Se discută, sub imperiul ambelor acestor legiuiri, norma după care femeea măritată se putea servi de act de paupertate față de împrejurarea că femeile, în general, nu plătesc impozitul căilor de comunicație, așa că lipsește acest criteriu pus de lege pentru acordarea actelor de paupertate bărbaților;

Legea din 1881, cu toate că aducea importante modificări legii timbrului din 1877, tăcând asupra acestui punct, Ministerul de finance s'a crezut în drept să rezolve dânsul chestiunea, prin ordinul circular general, sub No. 25514 din 12 August 1881, emis cu prilejul punerii în aplicare a acelei legi, în care găsim următoarele considerațiuni:

«Femeile, zice acest important ordin explicativ¹⁾, fiind scutite de impozitul căilor de comunicație, se naște întrebarea, cum se va procede în privința lor? A li se acorda în mod absolut acte de paupertate sau a li se refuză în mod general, ar fi o măsură păgubitoare fiscului și inechitabilă pentru femei. De aceea este lăsat.... la aprecierea casierilor generali de a viză sau nu certificatele, după cum se vor convinge că femeea are sau nu mijloace de a plăti taxele. Astfel, femeile măritate sub regimul dotal, cari n'au nici o avere parafernala și cari nu întreprind nici un comerț, vor putea obține acte de paupertate, oridecâteori se găsesc în proces cu soții lor. Dacă intentă acțiuni altor persoane străine, trebuie, în asemenea caz, să se examineze dacă soțul are sau nu avere. Pentru femeile nemăritate se vor avea în vedere impozitele ce plătesc».

Iată cum o asemenea lacună figurând în legea timbrului din 1881, s'a simțit imediat nevoia, chiar la punerea ei în aplicare, a fi umplută prin instrucțiuni de ordin administrativ, isbjtoare prin arbitraritatea lor, pentrucă lăsausă la bunul plac al casierilor generali de pe vremuri să aprecieze când trebuia să elibereze femeii act de paupertate, dând astfel naștere la o diversitate de soluțiuni în raport cu diversitatea părerilor, fără nici o orientare legală posibilă.

Voința fiscului făcea legea. El percepea taxele și tot el stabilea normele, după care puteau fi percepute.

Tălmăcirea dată de Ministerul de finance are totuși meritul că cuprinde germeii neîndoși ai legiferării de mai târziu, în care legea trebuia să hotărască normele de observat în cazul de care ne ocupăm.

Fiscul, ca și instanțele judecătorești, se simțeau deopotrivă de incomodați pentru găsirea unei soluțiuni sigure și uniforme. Fiscul ce putea să facă? El emitea

păreră, dar această păreră era ordin pentru agenții săi. Aceștia puteau să refuze femeii vizarea actului de paupertate, iar acest refuz, ca și astăzi, nu era supus nici unei sancțiuni legale.

Această prerogativă exorbitantă a fiscului, l-a condus, numai din punctul de vedere al intereselor sale, de a da și în viitor instrucțiuni administratorilor financiari, în sens defavorabil femeii, prin circulări interpretative, cari constituiesc adevărate porunci pentru prepușii săi. Astfel, Ministerul de finance, prin ordinul No. 25055 din 1902, pune în vederea administratorilor financiari de a nu elibera sau viză acte de paupertate *persoanelor cari, deși nu au un venit propriu al lor, locuiesc împreună cu alte persoane, intrucât procesul ce este a se porni nu e în contra intereselor lor*.

Și mai departe: «Așa, dacă soțul sau soția și părintele sau fiul locuiesc împreună și unul din ei are avere îndestulătoare, celălalt nu poate fi socotit sărac, pentrucă, în procesul ce îndefinitiv folosește.... ambilor, să poată fi scutiți de taxe».

Acelaș minister, prin ordinul No. 1390 din 1898, de asemenea oprea eliberarea actelor de paupertate femeilor măritate, când soții lor au avere, iar prin ordinul No. 7300 din 1898 se revine asupra ordinului No. 1390 din 1898, în sensul ca să se aprecieze, în cazul când femeea face proces soțului său¹⁾.

Din modul cum însuș fiscal, prin pomenitele instrucțiuni, dădea deslegare chestiunii, anterior legii modificatoare din 1 Martie 1900, se desprinde o idee esențială, dominantă, aceea că nici fiscal nu înțelegea un singur moment, că femeea săracă nu se putea servi de act de paupertate, oridecâteori ar fi pornit proces contra soțului său, proces nu numai de despărțenie, ci de orice natură.

Legea timbrului din 1 Martie 1900, și-a propus să pună capăt acestei stări de nesiguranță a femeii măritate în fața justiției, sub raportul fiscal; ea prevede formal, prin art. 42, devenit mai târziu art. 44, că atunci «când bărbatul nu se găsește în asemenea condițiuni (de sărăcie), nu se poate elibera certificat de paupertate nici femeii», însă textul adaogă: «afară de cazul, când femeea fiind în divorț, ar intra într'unul din cazurile prevăzute mai sus».

Din termenii acestui alineat, Curtea de Galați, în majoritate, trage concluzia că femeea nu se poate servi de act de paupertate când pornește contra soțului altfel de proces decât de despărțenie.

Nu împărtășim acest mod de a vedea. Susținem cu convingere, că acest text, în redacțiunea sa mai departe, exprimă imperfect cugetarea legiuitorului decât cuprinde o restricție adusă dreptului femeii măritate nevoiașe de a

1) Vezi acest ordin, încă de actualitate, prin importante chestiuni ce tratează, datorit lui D. Protopopescu, ca secretar general, reproduc în extenso la finele ediției oficiale a legii timbrului din 1881.

se servì de act de paupertate și în alte cazuri decât acela când femeea ar fi în divorț cu soțul său.

Dacă ar fi să luăm acest text *ad litteram*, ar trebui să decidem, cum just observă minoritatea Curții, că femeea săracă nu poate intenta nici proces de divorț soțului său, de oarece art. 44 zice că nu i se poate eliberă un asemenea act, decât fiind în divorț cu soțul său, adică după intentarea acțiunii de despărțenie.

După cum nu se poate atribui legiuitorului o asemenea intenție absurdă, tot așa trebuie să decidem că dânsul punând numai ipoteza cazului de divorț, s'a preocupat de ceea ce se întâmplă mai des, iar nu și de cazul când femeea, fără a intenta proces de divorț, s'ar mărgini, de pildă, să ceară dela soțul său, prin justiție, o pensie alimentară, separațiunea de patrimonii, interdicția soțului sau alte cazuri, în cari interesele ei sunt diametralmente opuse celor ale soțului ei.

Cum s'ar putea susține că, în toate aceste cazuri, femeea ar putea să recurgă la mijloacele materiale, chiar ale soțului, împotriva căruia ar fi nevoită să-și apere propriile ei drepturi? Nici Statul, cu tot excesul său de fiscalitate, prin circularile lui interpretative, n'a mers până acolo, încât să dea o tălmăcire atât de severă dispozițiilor art. 44 din legea timbrului; el, partea interesată, a recunoscut femeii măritate principiul, că se poate judeca cu act de paupertate, în orice fel de pricini cu soțul său, principiu pus în aplicare chiar în speța judecată de Curte, căci n'a ezitat de a eliberă apelantei actul de paupertate necesar spre a se judecă.

Dar, independent de orice considerațiuni morale și de echitate, cum și de însăși tradiția urmată de fisc, să vedem dacă textul art. 44 din legea timbrului nu permite, prin el însuși, a se da chestiunii o deslegare favorabilă intereselor femeii.

Art. 44, în primul său alineat, pune principiul, că oridecâteori Statul, sau o persoană, posedând probe legale de sărăcie, sunt parte reclamantă în vre-un proces, toate actele se fac fără timbru și fără plată de taxe. Apoi același text determină condițiile materiale, sub limitele cărora legea consideră pe cineva în stare de sărăcie și-i dă dreptul să se judece cu scutire de timbru și taxe.

Totuș legea face o derogare dela regula de scutire, în cazul când persoana care se judecă e o femeie măritată, chiar dacă îndeplinește cerințele legii, spre a i se eliberă act de paupertate, atunci când soțul ei nu îndeplinește aceleași cerințe.

Când bărbatul nu se găsește în aceleași condițiuni, se rostește art. 44, nu se poate liberă certificat de paupertate nici femeii.

Iată deci o condiție specială impusă femeii măritate, îndreptățită de prezumpția de ajutor ce soții își datorează reciproc, conform art. 194 c. civ., și care stabilește o solidaritate de interese între dâșii.

Ce presupune însă acest alineat? El presupune ipoteza când soții nu vin în conflict între ei și când e firesc ca bărbatul să nu refuze femeii ajutorul necesar pentru sprijinirea intereselor ei în justiție, cari în ochii legii se confundă cu ale soțului însuși. E vădit că aceasta este unica considerație care a preocupat pe legiuitorul fiscal, nefiind admisibil ca acesta să fi intenționat să retragă protecția cuvenită femeii în cazul când dânsa vine în conflict tocmai cu acel obligat de lege, în orice alte cazuri, a-i da sprijinul său moral și material.

Așa fiind, expresiunile «afară de cazul când femeea fiind în divorț, ar intra într'unul din cazurile prevăzute mai sus», nu pot fi privite ca o nouă condiție care ar îngreuiă situația femeii măritate. Legea a voit desigur să pună cazul femeii măritate sărace, sub regula generală de scutire, să întindă și asupra ei această dispoziție de ocrotire, spre a se putea judeca cu act de paupertate, oridecâteori se găsește în vrășmășie cu soțul său. Or, înseamnă a nesocoti această intenție a legiuitorului, dacă o asemenea dispoziție de favoare a legii pentru femeea măritată am restrânge-o numai în cazul când dânsa s'ar găsi în divorț cu soțul său, nu și în alte cazuri similare, cari au putut scăpa din vederea legiuitorului și cari, neenunțate de dânsul, nu denotă cătușdepuțin că a avut o intenție restrictivă, pe care n'o justifică nici rațiunea și nici echitatea cazului.

Dacă legiuitorul ar fi avut o intenție contrară, s'ar fi rostit categoric. În felul însă cum s'a rostit e cert că a prevăzut numai ipoteza cazului de divorț, pentru că e cel mai frecvent între soți și nu s'a gândit deloc să răpească femeii măritate și sărace dreptul de a se judeca fără taxe cu soțul său, în orice alte cazuri, când interesele ei ar fi primejduite de dânsul și l-ar avea ca adversar în fața justiției.

CORNELIU BOTEZ

Consilier la Curtea de apel din Galați.

BIBLIOGRAFIE

1815-1915: *Dela Congresul din Viena până la războiul din 1914*, de Ch. Seignobos, profesor la Universitatea din Paris.— Tradus de B. Vaschide.— O broșură în-8° (Librairie Armand Colin, 103, Boulevard Saint-Michel, Paris) 0 fr. 50

Cu ocazia Centenarului Congresului din Viena, autorul descrie opera acestui Congres și încercarea de a se stabili în Europa pacea, pe echilibrul între marile puteri și sistemul de intervenție. El explică cum rânduiala teritorială din 1815, după ce a durat aproape o jumătate de veac, a fost distrusă între 1859 și 1871 prin acțiunea combinată a lui Napoleon al III-a, a lui Cavour și a lui Bismark, și cum a fost înlocuită printr'un sistem în care pacea se sprijinea pe preponderența Germaniei. El arată cum această învoială a fost zdruncinată prin «politica mondială» a lui Wilhelm al II-a, care a silit pe celelalte puteri să se înțeleagă spre a restabili echilibrul, și cum nereușita politicii sale a condus pe Prusia să se arunce asupra Statelor vecine. El caută principiile pe care va trebui stabilit viitorul regulament al Europei, pentru a asigura pacea definitivă pe care o reclamă lumea civilizată.